

Utbildningsutskottets betänkande 2022/23:UbU2

Utgiftsområde 15 Studiestöd

Sammanfattning

Utskottet tillstyrker regeringens förslag om anslag för 2023 inom utgiftsområde 15, som uppgår till ca 27,9 miljarder kronor. Utskottet tillstyrker också regeringens förslag om vissa bemyndiganden om ekonomiska åtaganden. Därmed avstyrker utskottet de alternativa budgetförslag som förts fram i motioner. Utskottet tillstyrker också regeringens förslag om ändring i studiestödslagen och om en reformerad ränta på studielån. Lagändringen föreslås träda i kraft den 1 januari 2023.

I betänkandet finns tre särskilda yttranden (S, C, MP). Ledamöterna från Socialdemokraterna, Centerpartiet och Miljöpartiet avstår från ställningstagande när det gäller beslutet om statens budget inom utgiftsområde 15 och redovisar i stället sina överväganden i de särskilda yttrandena.

Behandlade förslag

Proposition 2022/23:1 inom utgiftsområde 15 Studiestöd.

Fyra yrkanden i motioner från allmänna motionstiden 2022/23.

Innehållsförteckning

Utskottets förslag till riksdagsbeslut	3
Redogörelse för ärendet	5
Ärendet och dess beredning.....	5
Budgetprocessen i riksdagen	5
Betänkandets disposition	6
Utskottets överväganden.....	7
Statens budget inom utgiftsområde 15	7
Utskottets ställningstagande.....	17
Särskilda yttranden	19
1. Statens budget inom utgiftsområde 15 (S).....	19
2. Statens budget inom utgiftsområde 15 (C)	19
3. Statens budget inom utgiftsområde 15 (MP)	20
<i>Bilaga 1</i>	
Förteckning över behandlade förslag	22
Propositionen	22
Motioner från allmänna motionstiden 2022/23	22
<i>Bilaga 2</i>	
Regeringens och motionärernas anslagsförslag	24
<i>Bilaga 3</i>	
Regeringens förslag till beställningsbemyndigande.....	25
<i>Bilaga 4</i>	
Regeringens lagförslag	26

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

Statens budget inom utgiftsområde 15

a) Anslagen för 2023

Riksdagen anvisar anslagen för 2023 inom utgiftsområde 15 enligt regeringens förslag.

Därmed bifaller riksdagen proposition 2022/23:1 utgiftsområde 15 punkt 6 och avslår motionerna

2022/23:1210 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V),

2022/23:2189 av Muharrem Demirok m.fl. (C),

2022/23:2219 av Åsa Westlund m.fl. (S) yrkande 1 och

2022/23:2258 av Camilla Hansén m.fl. (MP).

b) Lagförslaget

Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i studiestödslagen (1999:1395).

Därmed bifaller riksdagen proposition 2022/23:1 utgiftsområde 15 punkt 1.

c) Bemyndiganden om ekonomiska åtaganden

Riksdagen bemyndigar regeringen att

1. under 2023 ta upp lån i Riksgäldskontoret för studielån som inklusive tidigare upplåning uppgår till högst 276 000 000 000 kronor.

2. under 2023 ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst de belopp och inom de tidsperioder som regeringen föreslår.

Därmed bifaller riksdagen proposition 2022/23:1 utgiftsområde 15 punkterna 5 och 7.

d) Godkännanden

Riksdagen godkänner

1. att räntan på studielån fr.o.m. den 1 januari 2023 bestäms så att den även omfattar beräknade framtida kreditförluster på studielån finansierade genom upplåning i Riksgäldskontoret och kreditförluster på återkrav hänförliga till sådana lån,

2. att utöver ränta motsvarande förväntade förluster på nyutlåning fr.o.m. den 1 januari 2023 förs även den del av räntan på studielån som avser beräknade kreditförluster och kreditförluster på återkrav hänförliga till sådana lån beviljade t.o.m. den 31 december 2022 till konto i Riksgäldskontoret och används för finansiering av konstaterade förluster,

3. att medel motsvarande de anslagsmedel som under perioden 2014–2022 förts till ett konto i Riksgäldskontoret för finansiering av konstaterade förluster på studielån inklusive ränta levereras in till inkomsttitel på statens budget.

Därmed bifaller riksdagen proposition 2022/23:1 utgiftsområde 15 punkterna 2–4.

Stockholm den 13 december 2022

På utbildningsutskottets vägnar

Fredrik Malm

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Fredrik Malm (L), Åsa Westlund (S)*, Patrick Reslow (SD), Josefin Malmqvist (M), Linus Sköld (S)*, Robert Stenkvist (SD), Caroline Helmersson Olsson (S)*, Noria Manouchi (M), Jörgen Grubb (SD), Aylin Fazelian (S)*, Marie-Louise Hänel Sandström (M), Mathias Bengtsson (KD), Muharrem Demirok (C)*, Anders Alfberg (SD), Camilla Hansén (MP)* och Niklas Sigvardsson (S)*.

* Avstår från ställningstagande, se särskilda yttranden.

Redogörelse för ärendet

Ärendet och dess beredning

I detta ärende behandlas regeringens budgetproposition 2022/23:1 i de delar som gäller utgiftsområde 15 Studiestöd och ett antal motionsyrkanden från allmänna motionstiden 2022/23. Regeringens förslag till riksdagsbeslut finns i bilaga 1 och förslaget till lag om ändring i studiestödslagen (1999:1395) i bilaga 4. Motionsförslagen finns också i bilaga 1.

I bilagorna 2 och 3 finns en sammanställning av regeringens förslag till anslag för 2023 och beställningsbemyndigande samt de avvikelser från dessa som Socialdemokraterna, Vänsterpartiet, Centerpartiet och Miljöpartiet föreslår i sina respektive budgetmotioner.

Budgetprocessen i riksdagen

Rambeslutsprocessen

Budgetprocessen innebär bl.a. att riksdagen i ett första steg genom ett beslut fastställer en utgiftsram för varje utgiftsområde. Utgiftsramen anger det belopp som utgiftsområdets anslag högst får uppgå till (11 kap. 18 § tredje stycket riksdagsordningen).

Finansutskottet har föreslagit att riksdagen ska ställa sig bakom den utgiftsram för utgiftsområde 15 Studiestöd för 2023 som regeringen föreslagit (bet. 2022/23:FiU1). Regeringen har föreslagit att utgiftsramen ska bestämmas till 27 912 395 000 kronor (prop. 2022/23:1). Riksdagen väntas den 13 december 2022, efter att detta betänkande justerats, fatta beslut med anledning av finansutskottets förslag. Utbildningsutskottets ställningstagande i detta betänkande till hur anslagen för utgiftsområdet ska fördelas inom utgiftsområdesramen bygger på förutsättningen att riksdagen fastställer ramen för utgiftsområde 15 i enlighet med finansutskottets förslag. Riksdagens ställningstagande till anslag och bemyndiganden om ekonomiska åtaganden för utgiftsområdet ska göras genom ett enda beslut (11 kap. 18 § fjärde stycket riksdagsordningen).

Uppföljning av regeringens resultatredovisning

Enligt 10 kap. 3 § budgetlagen (2011:203) ska regeringen i budgetpropositionen lämna en redovisning av de resultat som har uppnåtts i verksamheten i förhållande till de mål som riksdagen har beslutat.

I utskottens uppgifter ingår att följa upp och utvärdera riksdagsbeslut (4 kap. 8 § regeringsformen). Som en del i utskottens uppföljning ingår att behandla den resultatinformation som regeringen presenterar. Riksdagen har beslutat om riktlinjer för bl.a. den löpande uppföljningen av regeringens

resultatredovisning (framst. 2005/06:RS3, bet. 2005/06:KU21, rskr. 2005/06:333–335). Av riktlinjerna framgår att riksdagen beställer och tar emot information om resultatet av statens verksamhet.

Efter ett val som inneburit ett regeringsskifte ska budgetpropositionen överlämnas till riksdagen inom tre veckor efter det att en ny regering har tillträtt. Det har inte varit möjligt för regeringen att ge den redovisning av resultat som enligt budgetlagen (2011:203) ska ingå i budgetpropositionen ett innehåll som fullt ut återspeglar regeringens politik. Mot denna bakgrund avstår utskottet från att i detta betänkande behandla resultatredovisningen.

Betänkandets disposition

Betänkandet har disponerats så att utskottet först behandlar regeringens lagförslag om att låntagare ska få ökade möjligheter till ändrade betalningsvillkor och regeringens förslag om att räntan på studielån ska finansiera framtida kreditförluster på lånen. Därefter behandlas de förslag i propositionen och de motionsförslag som gäller statens budget inom utgiftsområde 15.

Utskottets överväganden

Statens budget inom utgiftsområde 15

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen anvisar anslagen för 2023 inom utgiftsområde 15 Studiestöd enligt regeringens förslag och lämnar de bemyndiganden som regeringen har begärt. Motionärernas alternativa förslag till statens budget för 2023 inom utgiftsområde 15 avslås.

Riksdagen antar regeringens förslag till ändringar i studiestödslagen och godkänner regeringens förslag om en ny modell för räntan på studielån.

Jämför särskilt yttrande 1 (S), 2 (C) och 3 (MP).

Propositionen

Mål och omfattning

Utgiftsområdet omfattar utgifter för ekonomiskt stöd till enskilda under studier och utgifter för vissa studiesociala insatser. Även utgifter för hanteringen av studiestöden, som huvudsakligen sköts av Centrala studiestödsnämnden (CSN), och ärendehantering inom Överklagandenämnden för studiestöd (ÖKS) hör till utgiftsområdet.

Målen för utgiftsområdet är att studiestödet ska verka rekryterande för både kvinnor och män och därmed bidra till ett högt deltagande i utbildning. Det ska vidare utjämna skillnader mellan individer och grupper i befolkningen och i och med det bidra till ökad social rättvisa. Studiestödet ska även ha en god effekt på samhällsekonomin över tiden. Studiestödet i form av bidrag och lån är en del av utbildningspolitiken. Målen för studiestödet slogs fast i samband med studiestödsreformen 2001 (prop. 1999/2000:10, bet. 1999/2000:UbU7, rskr. 1999/2000:96) och förtydligades i budgetpropositionen för 2016 (prop. 2015/16:1, bet. 2015/16:UbU2, rskr. 2015/2016:58).

Politikens inriktning

Genom införandet av omställningspaketet för ökad flexibilitet, omställningsförmåga och trygghet på arbetsmarknaden ska omställningen på arbetsmarknaden förbättras. Därför har bl.a. ett nytt omställningsstudiestöd införts som kompletterar det reguljära studiestödet och finansierar studier som kan stärka vuxnas framtida ställning på arbetsmarknaden med beaktande av arbetsmarknadens behov (prop. 2021/22:176, bet. 2021/22:AU12, rskr. 2021/22:365). Det nya stödet ökar möjligheten för vuxna med arbetslivs-

erfarenhet att studera och stärka sin omställningsförmåga. Omställningsstudiestödet införs stegvis på så sätt att medel för stödet tillförs och skalas upp efter hand fr.o.m. 2023 för att vara fullt utbyggt 2026.

I och med införandet av det nya omställningsstudiestödet är det enligt regeringen rimligt att räntan på studielån reformeras. Regeringen lämnar därför i propositionen förslag till en ny modell för beräkning av räntan på studielån så att räntan täcker de kreditförluster som uppstår. Studielånens kreditförluster finansieras i dag genom anslag på statens budget. Till följd av den nya modellen föreslås även ökade möjligheter till ändrade betalningsvillkor för återbetalning av studielån.

Förslag om vissa anpassningar av studiestödet

Bakgrund

I budgetpropositionen för 2022 (prop. 2021/22:1 utg.omr. 15 avsnitt 2.10) bedömdes att räntan på studielån bör reformeras. I propositionen uttalades en avsikt att återkomma i budgetpropositionen för 2023 med förslag på en reformerad modell för räntan. CSN fick i uppdrag att ta fram en ny modell för beräkning av räntan på studielån (U2021/04091). En delredovisning av uppdraget, som innehåller dels ett förslag om en ny återbetalningstid, dels ett alternativt förslag om ändrade betalningsvillkor, överlämnades i februari 2022 (delrapport 1). Slutredovisningen av uppdraget, som innehåller två förslag till modeller för beräkning av ett räntepåslag, överlämnades i april 2022 (delrapport 2) (U2022/00477). Som bilaga till delrapport 2 har en skrivelse från Ekonomistyrningsverket och Riksgäldskontoret bifogats.

Regeringen framför i propositionen att undersökningar har visat att de ekonomiska överväganden som påverkar enskilda individers studieval ofta är förhållandevis kortsiktiga. Direkta bidrag har större påverkan på rekryteringen till studier än ett förmånligt och subventionerat lånesystem, även om ett starkt subventionerat lån i längden kan vara mer fördelaktigt för individen. Studiebidraget inom studiemedlen och det kommande bidraget inom omställningsstudiestödet är en subvention till den som studerar medan den förmånliga lånedelen av dessa stöd, som ska betalas tillbaka, främst innebär att den enskilde står för en frivillig ekonomisk insats för att finansiera studierna.

Enligt riksdagens beslut ska ett nytt omställningsstudiestöd kunna lämnas fr.o.m. 2023. För att möjliggöra det nya stödet anser regeringen att det behövs anpassningar av det ordinarie studiestödet. En sådan anpassning är att räntan på studielån reformeras så att den kan täcka de kreditförluster som uppstår och beräknas för samtliga lån. Därigenom blir studielånet mer likt ett vanligt lån. När räntan på studielån förändras finns det också skäl att erbjuda låntagarna ändrade betalningsvillkor.

Den nuvarande regleringen och principerna för hanteringen av räntan på studielån, kreditmodellen enligt budgetlagen, hanteringen av kreditförluster på studielån samt de olika systemen för återbetalning återges i propositionen i avsnitt 3.10.3.

Lagförslag om att låntagare ska få ökade möjligheter till ändrade betalningsvillkor

Regeringens förslag

Regeringen föreslår att alla låntagare som har beviljats studielån för tid under perioden den 1 juli 2001–31 december 2021 ska kunna få ändrade betalningsvillkor och betala tillbaka lånen i enlighet med bestämmelserna för studielån tagna efter den 31 december 2021. Övergångsbestämmelserna till studiestöds-lagen föreslås ändras i enlighet med detta.

Skälen för regeringens förslag

Regeringen anger bl.a. följande skäl för sitt förslag.

I samband med beslutet om att införa höjda åldersgränser inom studiemedelssystemet infördes även en bestämmelse om att erbjuda ändrade betalningsvillkor för alla med äldre lånetyper som tar nya studielån (prop. 2020/21:122, bet. 2020/21:UbU17, rskr. 2020/21:308). Ett skäl som angavs var att höjningen av åldersgränsen för den ordinarie återbetalningen innebär att årsbeloppen kan bli lägre och mer förmånliga, även om räntekostnaden kan bli något högre. Det anfördes också att ändrade betalningsvillkor innebär att låntagaren inte behöver betala flera separata årsbelopp. Sammantaget fanns det enligt den dåvarande regeringen skäl att ge låntagare möjlighet till ändrade betalningsvillkor i dessa fall. Låntagare som inte tar lån inom det nya systemet bedömdes dock inte ha behov av ändrade villkor.

Det förslag om en ny räntemodell som nu föreslås och som återges nedan innebär att de flesta låntagare betalar ett mindre påslag på räntan. För att motverka de ökade kostnaderna för låntagarna finns det enligt regeringen skäl att erbjuda ökade möjligheter till ändrade betalningsvillkor.

En av utgångspunkterna för räntereformen och CSN:s uppdrag att ta fram en ny modell för beräkning av räntan på studielån har varit att låntagare som inte har en maximalt fastställd återbetalningstid bör kunna välja om den ökade lånekostnaden ska avspeglade sig i en förlängd återbetalningstid eller i ett förhöjt årsbelopp. I sin rapport redovisade CSN två olika förslag. Enligt det första förslaget ska de låntagare som inte redan har en maximal återbetalningstid kunna få en ny återbetalningstid fastställd efter ansökan av låntagaren. Den nya återbetalningstiden beräknas då i enlighet med de bestämmelser som gäller för studielån tagna fr.o.m. den 1 juli 2001 t.o.m. den 31 december 2021.

Det andra, alternativa förslaget till hur återbetalningstiden ska kunna förlängas innebär att samtliga låntagare med studielån tagna under perioden den 1 juli 2001–31 december 2021 i stället för att ansöka om en ny återbetalningstid ska få möjlighet att ansöka om ändrade betalningsvillkor och betala tillbaka lånet enligt de nya regler som gäller för studielån tagna efter den 31 december 2021. När betalningsvillkoren ändras startar återbetalningen på nytt efter det att en ny återbetalningstid räknats ut enligt de nya reglerna. En låntagare kan därmed få en ny återbetalningstid som är som längst 25 år eller den kortare tid som kvarstår till utgången av det år då låntagaren fyller

64 år. Den nya återbetalningstiden på 25 år ska medges enbart om låntagarens skuldstorlek och ålder tillåter det. För låntagare som inte är äldre än 39 år och med skulder som överstiger ca 215 000 kronor när återbetalningstiden fastställs innebär det att tiden blir 25 år. Är de äldre än 39 år och har tillräckligt stor skuld fastställs återbetalningstiden i stället till det antal år som kvarstår t.o.m. det år låntagaren fyller 64 år. Är skulden mindre kortas återbetalningstiden ned och det första årsbeloppet fastställs till det lägsta möjliga.

Som en konsekvens av det kommande räntepåslaget bör så många låntagare som möjligt kunna välja hur den ökade kostnaden ska tas ut. Regeringen ser flera fördelar med rapportens alternativa förslag och bedömer att det bl.a. innebär att fler låntagare kan få sin återbetalningstid ändrad. Det alternativa förslaget omfattar också en möjlighet för låntagare med maximal återbetalningstid att genom ändrade villkor få sin återbetalningstid omräknad.

Mot denna bakgrund bedömer regeringen att det alternativa förslaget om ändrade betalningsvillkor bör genomföras. Regeringen bedömer även att möjligheterna till ändrade betalningsvillkor ska avgränsas till att avse låntagare med studielån som har beviljats för tid under perioden den 1 juli 2001–31 december 2021. Förslaget innebär sammanfattningsvis att övergångsbestämmelserna till studiestödslagen ändras så att dessa låntagare kan begära att få ändrade betalningsvillkor och betala tillbaka lånet i enlighet med bestämmelserna för studielån tagna efter den 31 december 2021.

Ikraftträdande

Regeringen föreslår att lagändringen ska träda i kraft den 1 januari 2023.

Regeringen framför att den föreslagna bestämmelsen bör träda i kraft samtidigt som en ny modell för beräkning av räntan på studielån införs, dvs. den 1 januari 2023. Bestämmelsen kommer att tillämpas för de villkor som ändras fr.o.m. årsskiftet 2023/24. Det finns inte någon möjlighet att ändra betalningsvillkoren löpande under 2023 eftersom sådana ändringar är kalenderårsbundna. De första besluten om ändrade betalningsvillkor kommer på så sätt att påverka årsbeloppen för första gången 2024.

Förslag om att räntan på studielån ska finansiera framtida kreditförluster på lånen

Regeringens förslag

Regeringen föreslår att riksdagen godkänner att räntan på studielån fr.o.m. den 1 januari 2023 ska bestämmas så att den även omfattar beräknade framtida kreditförluster på studielån finansierade genom upplåning i Riksgäldskontoret och kreditförluster på återkrav hänförliga till sådana lån.

Regeringen föreslår att riksdagen godkänner att utöver ränta motsvarande förväntade förluster på nyutlåning fr.o.m. den 1 januari 2023 ska även den del av räntan på studielån som avser beräknade kreditförluster och kreditförluster på återkrav hänförliga till sådana lån beviljade t.o.m. den 31 december 2022 föras till konto i Riksgäldskontoret och användas för finansiering av konstaterade förluster.

Regeringen föreslår att riksdagen godkänner att medel motsvarande de anslagsmedel som under perioden 2014–2022 förts till ett konto i Riksgäldskontoret för finansiering av konstaterade förluster på studielån inklusive ränta ska levereras in till inkomsttitel på statens budget.

Regeringen bedömer att en ny modell för beräkning av räntan på studielån bör införas som innebär ett påslag på räntan som över tid motsvarar de framtida kreditförlusterna på studielån och kreditförluster på återkrav hänförliga till sådana lån.

Skälen för regeringens förslag och bedömning

Studielånens kreditförluster finansieras i dag genom anslag på statens budget. Det innebär att räntan på studielån är subventionerad på så sätt att staten inte tar betalt för den förväntade förlust som följer med kreditrisken i lånen, utan endast för statens upplåningskostnad. Att låntagarna betalar en ränta som motsvarar de förväntade kreditförlusterna på lånet är normalt för de flesta typer av lån. Regeringen anser att det är rimligt att även studielåntagare bör betala en riskpremie som finansierar kreditförlusterna på studielånen. På så sätt skapas även ett utrymme på statens budget för det generösa bidraget inom omställningsstudiestödet, vilket beräknas öka rekryteringen till studier.

Dagens räntemodell, som innebär att förväntade förluster på nyutlåning finansieras när utlåningen sker och att förluster på äldre lån finansieras först när förlusten är konstaterad, medför att räntan på studielån endast baseras på statens upplåningskostnad. Det är således staten som står för kreditförlusterna på studielån.

Regeringen menar att det är rimligt att studielåntagarna står för beräknade framtida kreditförluster. För att möjliggöra detta behövs en förändrad räntemodell. Regeringen föreslår därför att räntan på studielån fr.o.m. den 1 januari 2023 ska bestämmas så att den även omfattar beräknade framtida kreditförluster på studielån finansierade genom upplåning i Riksgäldskontoret och kreditförluster på återkrav hänförliga till sådana lån.

Regeringen anger bl.a. att det med beaktande av reformbehovet är rimligt att studielåntagarna betalar en ränta som motsvarar de beräknade framtida kreditförlusterna på studielånen och att både nuvarande och framtida låntagare delar på kostnaden för kreditförlusterna. Genom att den nya modellen omfattar samtliga låntagare med studielån beviljade efter den 31 december 1988 kan kostnaden för den enskilde hållas nere. Regeringen framhåller vidare att det enligt studiestödslagen är regeringen som fastställer den ränta som ska gälla under året (4 kap. 1 §) och att det är rimligt att principerna för hur räntan beräknas justeras för såväl nuvarande som framtida låntagare för att ett generöst studiestödssystem för alla ska kunna tillhandahållas även i framtiden.

För att täcka de framtida kreditförlusterna behövs ett räntepåslag och därför bör det enligt regeringen införas en ny tillkommande princip för beräkning av räntan på studielån. Det nya räntepåslaget bör läggas samman med statens upplåningskostnad, och den totala räntan för låntagarna bör som tidigare sättas ned med 30 procent, vilket motsvarar rätten till avdrag för kapitalkostnader

inom skattesystemet. Regeringen understryker i sammanhanget att räntan för studielånet även i fortsättningen kommer att vara betydligt lägre än andra räntor eftersom räntan fortsätter att baseras på statens upplåningskostnader. Tillsammans med omfattande trygghetsregler kommer räntan att vara en viktig del av dagens generösa studiestödssystem. Mot den bakgrunden bedömer regeringen att förslaget endast bör påverka rekryteringen till studier ytterst marginellt.

Vidare framför regeringen att räntepåslaget bör vara förutsägbart över tid och helst inte variera alltför mycket mellan åren. Regeringen bedömer därför att en ny modell för beräkning av räntan på studielån ska införas som innebär ett påslag på räntan som över tid motsvarar de framtida kreditförlusterna på studielån och kreditförluster på återkrav hänförliga till sådana lån. Enligt en sådan modell blir räntepåslaget stabilt över tid och därmed mer förutsägbart för den enskilde. Regeringen kommer att ge CSN i uppdrag att ta fram ett räntepåslag som utgår från en sådan modell.

När det gäller räntepåslagets storlek framhåller regeringen att det är viktigt att de enskilda låntagarna inte drabbas alltför mycket av den föreslagna förändringen. Underlag för vilket räntepåslag som bör användas för att finansiera beräknade framtida kreditförluster kommer årligen att lämnas av CSN till regeringen. Räntepåslaget kommer tillsammans med räntan för statens upplåningskostnad som lämnas till regeringen av Riksgäldskontoret att utgöra underlag för regeringens beslut om studielåneräntan för kommande år. Regeringen bedömer vidare att även ytterligare mindre kostnader för räntor bör finansieras av låntagarna. Beräkningen av det nya räntepåslaget bör därför även ta hänsyn till behov av medel för räntekostnader som avser kapitaliserade räntor som lånats upp i Riksgäldskontoret. Den ökade kostnaden för låntagarna bedöms bli minimal.

Regeringen anser att den ordning som innebär att CSN disponerar räntebetalningar från låntagarna för att betala räntekostnaderna i Riksgäldskontoret ska fortsätta gälla. Fortsättningsvis bör låntagarnas ränta, i den del som efter den 1 januari 2023 avser beräknade framtida kreditförluster på studielån och kreditförluster på återkrav hänförliga till sådana lån (räntepåslaget), även användas för finansiering av kreditförluster. Regeringen föreslår att utöver ränta motsvarande förväntade förluster på nyutlåning fr.o.m. den 1 januari 2023 ska även den del av räntan på studielån som avser beräknade kreditförluster och kreditförluster på återkrav hänförliga till sådana lån beviljade t.o.m. den 31 december 2022 föras till ett konto i Riksgäldskontoret och användas för finansiering av konstaterade förluster. En ny kreditreserv bör införas i Riksgäldskontoret och användas för att betala konstaterade förluster på studielånen. Den nya kreditreserven kommer att vara tom och CSN kommer därför initialt att vara i behov av en kredit kopplat till kontot i Riksgäldskontoret. Det uppkommer normalt även en ränta på medlen i kreditreserven. Räntesatsen bör enligt regeringens förslag överensstämja med upplåningsräntan för lånet i Riksgäldskontoret för att tillförda medel

inklusive ränta ska täcka samtliga framtida avskrivningar av studielån. Precis på det sätt som gäller för kreditförlusterna bör räntan överensstämma över tid.

Sedan 2014 har det anvisats anslagsmedel för förväntade förluster på nyutlåning som har förts till en kreditreserv. När en ny räntemodell införs som innebär att studielåntagarna står för beräknade framtida kreditförluster finns det enligt regeringen inte längre något behov av den uppbyggda kreditreserven som därför bör avvecklas och återföras till statens budget. Medlen i den nuvarande kreditreserven har inte byggts upp genom låntagarnas räntebetalningar utan genom medel som riksdagen anvisat för ett specifikt ändamål med stöd av 9 kap. 3 § regeringsformen (prop. 2013/14:1 utg.omr. 15). Regeringen bedömer att medlen bör ställas till riksdagens förfogande. Mot den bakgrunden föreslår regeringen att medel motsvarande de anslagsmedel som under perioden 2014–2022 förts till ett konto i Riksgäldskontoret för finansiering av konstaterade förluster på studielån inklusive ränta ska levereras in till inkomstitel på statens budget.

För en mer utförlig redogörelse av skälen för regeringens förslag och bedömning om räntan på studielån hänvisas till avsnitt 3.10.8 i propositionen.

Anslagen

I avsnittet sammanfattas regeringens budgetförslag (se avsnitt 3.11). I propositionen återfinns under varje anslag anslagsutvecklingen över tid i en tabell: utfall och anslagssparande för 2021, anslag och utgiftsprognos för 2022, regeringens förslag för 2023 och regeringens beräkning av anslaget för 2024 och 2025. För varje anslag redovisar regeringen också det tänkta ändamålet. Under respektive anslag återfinns regeringens närmare överväganden med förslag till anslagsnivå och beräknad anslagsnivå. I tabellen Förändringar av anslagsnivån framgår om anslagsförändringen är en följd av pris- och löneomräkning, makroekonomisk utveckling, förändrade volymer och överföring till eller från andra anslag. Regeringen föreslår även att riksdagen ska bemyndiga regeringen att dels besluta om ekonomiska åtaganden inom ett anslag, dels under 2023 ta upp lån i Riksgäldskontoret för studielån.

Anslaget 1:1 Studiehjälp

Regeringen anger att anslaget får användas för utgifter för studiehjälp i form av studiebidrag, extra tillägg och inackorderingstillägg enligt studiestödslagen (1999:1395). Anslaget får användas för utgifter för ersättning till svenska elever utomlands för vissa resor. Anslaget får användas för utgifter för kostnadsersättning till elever i gymnasial lärlingsutbildning och annan lärlingsliknande utbildning.

Regeringen föreslår att anslaget anvisas 4 499 895 000 kronor för 2023.

Regeringen bedömer att utgifterna för studiebidraget, inackorderingstillägget och det extra tillägget ökar med 60 miljoner kronor under 2023, bl.a. mot bakgrund av att antalet ungdomar i åldern 16–20 år väntas öka under hela prognosperioden. Åren 2024 och 2025 beräknas utgifterna öka med

153 miljoner kronor respektive 243 miljoner kronor jämfört med vad som har anvisats för 2022.

Anslaget 1:2 Studiemedel

Regeringen anger att anslaget får användas för utgifter för studiemedel i form av studiebidrag och tilläggsbidrag enligt studiestödslagen (1999:1395). Anslaget får användas för utgifter för statlig ålderspensionsavgift för studiebidrag enligt lagen (1998:676) om statlig ålderspensionsavgift. Anslaget får användas för utgifter för retroaktiva utbetalningar av vissa former av studiestöd som upphört.

Regeringen föreslår att anslaget anvisas 19 738 606 000 kronor för 2023.

Anslaget ökas med 130 miljoner kronor för utbildningsplatser på regional yrkesinriktad vuxenutbildning (regionalt yrkesvux). Vidare anger regeringen att anslaget minskas med 1 361 miljoner kronor och beräknas minska med 2 838 miljoner kronor 2024 och med 4 882 miljoner kronor 2025. Orsaken är att medel för det nya omställningsstudiestödet i budgeten för 2022 beräknades på anslaget 1:2 *Studiemedel*. I propositionen föreslås ett nytt anslag, 1:3 *Omställningsstudiestöd*. Enligt regeringen behöver medel som avser det nya omställningsstudiestödet överföras till det anslaget.

Anslaget 1:3 Omställningsstudiestöd

Regeringen anger att anslaget får användas för utgifter för omställningsstudiebidrag enligt lagen (2022:856) om omställningsstudiestöd. Anslaget får användas för utgifter för statlig ålderspensionsavgift för omställningsstudiebidrag enligt lagen (1998:676) om statlig ålderspensionsavgift.

Regeringen föreslår att 1 360 000 000 kronor anvisas under anslaget 1:3 *Omställningsstudiestöd* för 2023.

Enligt lagen (2022:856) om omställningsstudiestöd ska omställningsstudiestöd kunna lämnas fr.o.m. den 1 januari 2023. Medel för det nya omställningsstudiestödet beräknades i budgeten för 2022 på anslaget 1:2 *Studiemedel*. Regeringen föreslår att medel överförs från anslaget 1:2 *Studiemedel* till anslaget 1:3 *Omställningsstudiestöd* och att anslaget ökas med 1 360 miljoner kronor för 2023. Anslaget beräknas öka med 2 836 miljoner kronor för 2024 och med 4 877 miljoner kronor för 2025.

Anslaget 1:4 Statens utgifter för studiemedelsräntor

Regeringen anger att anslaget får användas för statens utgifter avseende nedsättning av studiemedelsräntor, för ränteutgifter på lån för återkrav av studiemedel och för avgifter till Riksgäldskontoret för studielån upplånade efter 1988 enligt studiestödslagen (1973:349), studiestödslagen (1999:1395) och lagen (1983:1030) om särskilt vuxenstudiestöd för arbetslösa.

Regeringen föreslår att anslaget anvisas 734 890 000 kronor för 2023.

Anslaget ökas med 695 000 kronor för fler utbildningsplatser på regionalt yrkesvux. Anslaget ökas även med 1 miljon kronor med anledning av att det nya omställningsstudielånet ger effekter på statens utgifter för nedsättning av studiemedelsräntor. För ändamålet beräknas anslaget öka med 2 miljoner

kronor för 2024 och 5 miljoner kronor för 2025. Medel beräknades i budgetpropositionen för 2022 på anslaget 1:2 *Studiemedel*.

Anslaget 1:5 Bidrag till kostnader vid viss gymnasieutbildning och vid viss föräldrautbildning i teckenspråk

Regeringen anger att anslaget får användas för utgifter för bidrag till vissa funktionshindrade elever i gymnasieskolan (Rg-bidrag). Anslaget får även användas för utgifter för bidrag till kursdeltagare i teckenspråksutbildning för föräldrar till barn som för kommunikation är beroende av teckenspråk (TUFF). Anslaget får användas för utgifter för statlig ålderspensionsavgift enligt lagen (1998:676) om statlig ålderspensionsavgift för bidrag till kursdeltagare i TUFF-utbildning. Anslaget får användas för utgifter för statsbidrag till anordnare av TUFF-utbildning.

Regeringen föreslår att anslaget anvisas 62 150 000 kronor för 2023.

Anslaget 1:6 Bidrag till vissa studiesociala ändamål

Regeringen anger att anslaget får användas för utgifter för produktion och distribution av kurslitteratur för högskolestuderande personer som har en funktionsnedsättning i form av läsnedsättning och för utvecklingsprojekt i syfte att effektivisera verksamheten.

Regeringen föreslår att anslaget anvisas 27 000 000 kronor för 2023.

Regeringen föreslår också att riksdagen bemyndigar regeringen att under 2023 för anslaget beställa produktion av studielitteratur som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 4 miljoner kronor 2024. Produktionen sker i form av beställningar under 2023 som innebär utgifter följande budgetår.

Anslaget 1:7 Studiestartsstöd

Regeringen anger att anslaget får användas för utgifter för studiestartsstöd och tilläggsbidrag.

Regeringen föreslår att anslaget anvisas 400 000 000 kronor för 2023.

Anslaget 1:8 Centrala studiestödsnämnden

Regeringen anger att anslaget får användas för Centrala studiestödsnämndens förvaltningsutgifter.

Regeringen föreslår att anslaget anvisas 1 071 379 000 kronor för 2023.

Anslaget 1:9 Överklagandenämnden för studiestöd

Regeringen anger att anslaget får användas för Överklagandenämnden för studiestöds förvaltningsutgifter.

Regeringen föreslår att anslaget anvisas 18 475 000 kronor för 2023.

Bemyndigande om lån i Riksgäldskontoret

Regeringen föreslår att riksdagen bemyndigar regeringen att under 2023 ta upp lån i Riksgäldskontoret för studielån som inklusive tidigare upplåning uppgår till högst 276 000 000 000 kronor. Den totala skulden för studielån i

Riksgäldskontoret beräknas uppgå till ca 262 000 miljoner kronor vid utgången av 2022. Nettouplåningen för 2023 beräknas till omkring 12 397 miljoner kronor, beslut om återkravskapital till 140 miljoner kronor, avskrivningar till 651 miljoner kronor och konvertering av äldre lån till lån upptagna i Riksgäldskontoret till ca 1,2 miljoner kronor.

Motionerna

Socialdemokraterna

I kommittémotion 2022/23:2219 av Åsa Westlund m.fl. (S) yrkande 1 föreslår motionärerna inte några ökning eller minskningar av anslagen inom utgiftsområdet jämfört med regeringens förslag.

I motionen framför motionärerna att mer behöver göras för de studenter som har en särskilt utsatt ekonomisk situation. Bland annat bör bidragsdelen av studiemedlet på sikt höjas och studiemedelssystemet stärkas så att än fler får ekonomiska förutsättningar att studera vidare.

Vänsterpartiet

I partimotion 2022/23:1210 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V) föreslår motionärerna i förhållande till regeringens förslag en ökning av anslaget 1:7 *Studiestartsstöd* med 300 000 000 kronor och en minskning av anslaget 1:4 *Statens utgifter för studiemedelsräntor* med 477 000 000 kronor. Vidare föreslår motionärerna att ett nytt anslag införs – 99:1 *Avsättning för kreditförluster* – och att anslaget tillförs 1 974 000 000 kronor.

När det gäller den föreslagna ökningen av anslaget 1:7 *Studiestartsstöd* hänvisar motionärerna till att det är viktigt att ge fler möjlighet att studera. Den föreslagna sänkningen av anslaget 1:4 *Statens utgifter för studiemedelsräntor* görs med anledning av att motionärerna avvisar förslaget till en ny räntemodell för studielån. Motionärerna menar att det är fel att låta lånekollektivet bekosta det nya studielånet.

Med anledning av att förslaget till ny räntemodell avvisas föreslår motionärerna att ett anslag för kreditförluster återinförs, det nya anslaget 99:1 *Avsättning för kreditförluster*. Av de anslagna medlen för anslaget anvisas 50 000 000 kronor till avskrivning av studielån för grundskolekurser på komvux.

Centerpartiet

I kommittémotion 2022/23:2189 av Muharrem Demirok m.fl. (C) föreslås jämfört med regeringens förslag en ökning av anslaget 1:4 *Statens utgifter för studiemedelsräntor* med 10 000 000 kronor. Vidare föreslås en minskning av anslaget 1:8 *Centrala studiestödsnämnden* med 3 616 000 kronor och av anslaget 1:9 *Överklagandenämnden för studiestöd* med 45 000 kronor jämfört med regeringens förslag.

Den föreslagna ökningen av anslaget 1:4 *Statens utgifter för studiemedelsräntor* avser ett förslag om att avskaffa den s.k. fribeloppsgränsen för lånedelen av studiemedlet. Enligt motionärerna är inkomstprövningen av studiemedel för denna del onödigt administrativt betungande och minskar incitamenten för studenterna att arbeta. Minskningen av anslaget 1:8 *Centrala studiestödsnämnden* och anslaget 1:9 *Överklagandenämnden för studiestöd* avser förslag om en sänkning av pris- och löneomräkningen.

Miljöpartiet

I kommittémotion 2022/23:2258 av Camilla Hansén m.fl. (MP) föreslår motionärerna i förhållande till regeringens förslag en ökning av anslaget 1:2 *Studiemedel* med 1 467 000 000 kronor. Förslaget avser en höjning av studiebidraget inom studiemedlen med 300 kronor per månad. Enligt motionärerna skapar en höjning av studiemedlet bättre förutsättningar för att fler ska välja att vidareutbilda sig och för att de som väljer att vidareutbilda sig ska klara sig ekonomiskt.

Utskottets ställningstagande

Inledningsvis vill utskottet framhålla betydelsen av det svenska studiestödet. Studiestödet är och ska fortsätta att vara ett av världens mest generösa studiestödssystem. Ett väl avvägt studiestödssystem skapar förutsättningar för såväl enskilda som för Sverige som nation att växa med kunskap. Studiestödet är också grunden för jämlik utbildning och ger alla oavsett bakgrund möjlighet att studera. Flexibla och väl anpassade beloppsnivåer river hinder för människor att komplettera tidigare studier eller att studera vidare på en högre nivå. På så sätt slår studiestödssystemet vakt om ett bildningsideal samtidigt som det bidrar till att försörja näringslivet med den kompetens som dagens arbetsliv kräver. Ett generöst studiestödssystem förutsätter även en god återbetalning av studieskulder.

Utskottet noterar att det som en följd av snäva tidsramar inte har varit möjligt för regeringen att ge resultatredovisningen ett fullödigt innehåll. Utskottet utgår från att nästa års budgetproposition kommer att innehålla en sedvanlig resultatredovisning i enlighet med budgetlagens krav. Utskottet ser fram emot en fortsatt dialog.

Vissa anpassningar av studiestödet

Ett nytt omställningsstudiestöd införs fr.o.m. 2023. Det kompletterar det reguljära studiestödet och finansierar studier som kan stärka vuxnas framtida ställning på arbetsmarknaden med beaktande av arbetsmarknadens behov. Med anledning av införandet av det nya studiestödet bedömer regeringen att det är rimligt att införa en ny modell för beräkning av räntan på studielån. Den nya räntemodellen innebär att de flesta låntagare betalar ett påslag på räntan som över tid motsvarar framtida kreditförluster och kreditförluster på återkrav

på studielån. Utskottet anser att den föreslagna modellen är rimlig. Med en sådan modell blir räntepåslaget även stabilt över tid och därmed mer förutsägbart för den enskilde.

Till följd av den nya räntemodellen och för att motverka låntagarnas ökade kostnader lämnas i propositionen även förslag om ökade möjligheter till ändrade betalningsvillkor för återbetalning av studielån. Utskottet välkomnar förslaget och anser att det är positivt att fler låntagare nu kan begära att få sin återbetalningstid ändrad och betala tillbaka lånet i enlighet med de bestämmelser som gäller för studielån tagna efter den 31 december 2021. Som en konsekvens av räntepåslaget är det enligt utskottet positivt att så många låntagare som möjligt ska kunna välja hur den ökade kostnaden ska tas ut. Utskottet instämmer även i att det är rimligt att begränsa möjligheten till ändrade betalningsvillkor till att omfatta låntagare med studielån som har beviljats under perioden den 1 juli 2001 till 31 december 2021.

Mot denna bakgrund tillstyrker utskottet regeringens förslag i punkt 1 om förslag till lag om ändring i studiestödslagen. Riksdagen godkänner även regeringens förslag i punkterna 2–4 om en ny modell för beräkning av räntan på studielån.

Anslagen

Utskottet välkomnar de satsningar inom utgiftsområdet som regeringen föreslår. Anslagen påverkas dels av införandet av en ny räntemodell, dels av att medel för det nya omställningsstudiestödet omfördelas till det nya anslaget 1:3 *Omställningsstudiestöd*. Utskottet ställer sig vidare bakom förslagen om att ökade medel avsätts inom utgiftsområdet för fortsatta satsningar för fler utbildningsplatser på regionalt yrkesvux. Med nya grupper av arbetssökande och nya behov av kompetens finns ett fortsatt stort behov av yrkesutbildning för vuxna. Det nya omställningsstudiestödet kommer också att påverka människors möjlighet att studera, vilket sin tur kan medföra en ökad efterfrågan på vuxenutbildning.

I motionsyrkanden lämnas förslag om ökningar och minskningar av anslagen inom utgiftsområdet i förhållande till regeringens förslag. Det gäller bl.a. förslag om höjda nivåer inom studiebidraget, om att avskaffa fribeloppsnivån inom studielånen och om ett alternativ till den nya räntemodellen. Utskottet ser inga skäl till att vidta åtgärder med anledning av dessa förslag.

Sammanfattningsvis anser utskottet att regeringens förslag till anslag och bemyndiganden inom utgiftsområde 15 är väl avvägda. Därmed tillstyrker utskottet punkterna 5–7 i propositionen om anslag och bemyndiganden och avstyrker motionerna.

Särskilda yttranden

1. Statens budget inom utgiftsområde 15 (S)

Åsa Westlund (S), Linus Sköld (S), Caroline Helmersson Olsson (S), Aylin Fazelian (S) och Niklas Sigvardsson (S) anför:

Socialdemokraternas förslag när det gäller statens budget finns i partimotionen Vårt Sverige kan bättre (mot. 2022/23:2074). I den motionen finns också ett förslag till ram för utgiftsområde 15. Motionen behandlas i betänkande 2022/23:FiU1. Eftersom riksdagen genom sitt beslut den 13 december 2022 i det första steget i budgetprocessen väntas ge budgetpolitiken en helt annan inriktning än den vi önskar avstår vi från ställningstagande när det gäller statens budget för 2023 inom utgiftsområde 15. I stället lägger vi fram ett särskilt yttrande om vår politik inom utgiftsområdet. Socialdemokraternas budgetalternativ innebär inga ändringar jämfört med regeringens förslag. I vår motion 2022/23:2219 redogör vi i stället för vår syn på studiestödet.

Sverige ska vara ett tryggt land där människor genom hela livet kan utbilda sig för att ta de jobb som växer fram. I en alltmer kunskapsintensiv ekonomi ställs högre krav på förnyade kunskaper. Ett generöst studiemedelssystem gör att människor med olika ekonomiska förutsättningar kan utbilda sig. Det är bra för såväl individen som samhället, men också nödvändigt om vi ska kunna möta de stora behov av utbildad personal som finns i landet. Det är viktigt för en jämlik tillgång till välfärd i hela landet, för att bryta segregationen, klara klimatomställningen och för att bygga Sverige starkt. Studiestödssystemet ska möjliggöra för människor att söka sig vidare till studier efter slutförd skolgång, eller att senare i livet återuppta sina studier.

Vi vill ge fler människor möjlighet till utbildning och möjlighet till ett livslångt lärande. Steget att påbörja en utbildning och ta studielån kan upplevas som olika stort för olika människor. Tyvärr spelar fortfarande samhällsklass och bakgrund stor roll för utbildning. Ett generöst och flexibelt studiestödssystem har en central roll för att bryta dessa mönster. Det finns i dag heller ingen generell möjlighet att vara sjukskriven på deltid inom studiestödssystemet. En studerande som blir sjuk riskerar därför att tvingas avbryta studierna, trots att studieförmåga fortfarande finns till viss del. Vi menar därför att mer behöver göras för att öka tryggheten för studenter vid sjukdom.

Vi ställer oss bakom förslagen i propositionen om införandet av en ny räntemodell för studielån och om ökade möjligheter till ändrade betalningsvillkor för återbetalning av studielån.

2. Statens budget inom utgiftsområde 15 (C)

Muharrem Demirok (C) anför:

Centerpartiets förslag när det gäller statens budget finns i partimotionen Jobben, klimatet och hela landet – Centerpartiets budgetmotion för 2023 (mot. 2022/23:2180). I den motionen finns också ett förslag till ram för utgiftsområde 15. Motionen behandlas i betänkande 2022/23:FiU1. Centerpartiets förslag till statens budget för 2023 inom utgiftsområde 15 Studiestöd läggs fram i motion 2022/23:2189. Eftersom riksdagen genom sitt beslut den 13 december 2022 i det första steget i budgetprocessen väntas ge budgetpolitiken en helt annan inriktning än den vi önskar avstår jag från ställningstagande när det gäller statens budget för 2023 inom utgiftsområde 15. I stället lägger jag fram ett särskilt yttrande om vår politik inom utgiftsområdet. Centerpartiets budgetalternativ innebär följande.

Sverige behöver fler arbetade timmar, bl.a. för att säkra välfärdens finansiering. Arbetslivet måste förlängas i bägge ändar. Svenskar kommer ut sent på arbetsmarknaden och går i pension alltför tidigt. Jämfört med flertalet andra OECD-länder påbörjar de svenska studenterna eftergymnasiala studier senare och tillbringar också längre tid i studier. Vidare är utbildningarnas koppling till arbetslivet på många håll dålig och matchningen på svensk arbetsmarknad är en av OECD:s sämsta.

För att öka genomströmningen och få fler i arbete behövs ett mer flexibelt studiemedelssystem, som premierar studenter som avslutar sina studier före utsatt tid, men också är anpassat för personer som har lägre studietakt, exempelvis personer som har gått i anpassad gymnasieskola eller är deltidssjukskrivna. Det skulle ge fler möjligheten till en utbildning som leder till jobb. Det behöver även finnas flexibilitet för karriärväxling högre upp i åldrarna. Därför är det bra att den övre åldersgränsen för rätt till studiemedel har höjts till 60 år. Det kommer att underlätta vidareutbildning och omskolning i högre åldrar, vilket är en viktig del i det livslånga lärandet. Införandet av det nya omställningsstudiestödet, vilket innebär att anställda kommer att få väsentligt förbättrade möjligheter att studera och ställa om under ett helt arbetsliv, är också positivt.

Jag välkomnar de av regeringen föreslagna satsningarna på fler platser på yrkesvux. Utöver de reformer som regeringen föreslår lämnas i Centerpartiets budgetalternativ för utgiftsområde 15 förslag om att avskaffa den s.k. fribeloppsgränsen för lånedelen av studiemedlet. Jag anser att inkomstprövningen av studiemedel för detta ändamål är onödigt administrativt betungande och minskar incitamenten att arbeta. Av denna anledning avsätts 10 miljoner kronor mer än i regeringens förslag för 2023. Totalt avsätts i Centerpartiets budgetalternativ 6 339 000 kronor mer än regeringen har föreslagit för utgiftsområde 15 för de ändamål som beskrivs ovan.

3. Statens budget inom utgiftsområde 15 (MP)

Camilla Hansén (MP) anför:

Miljöpartiets förslag när det gäller statens budget finns i partimotionen Vi bygger det nya gröna folkhemmet – Miljöpartiets budgetmotion för 2023 (mot.

2022/23:2275). I den motionen finns också ett förslag till ram för utgiftsområde 15. Motionen behandlas i betänkande 2022/23:FiU1. Miljöpartiets förslag till statens budget för 2023 inom utgiftsområde 15 Studiestöd läggs fram i motion 2022/23:2258. Eftersom riksdagen genom sitt beslut den 13 december 2022 i det första steget i budgetprocessen väntas ge budgetpolitiken en helt annan inriktning än den vi önskar avstår jag från ställningstagande när det gäller statens budget för 2023 inom utgiftsområde 15. I stället lägger jag fram ett särskilt yttrande om vår politik inom utgiftsområdet. Miljöpartiets budgetalternativ innebär följande.

Man ska kunna studera på högskola eller universitet oavsett var i samhället och landet man kommer ifrån. Det ska vara enklare att ta steget att studera vidare genom att studenters bostadssituation och ekonomiska trygghet förbättras. Den som väljer att studera vidare ska kunna klara sig ekonomiskt.

När Miljöpartiet satt i regeringen drev vi igenom en höjning av studiebidraget med 300 kronor och såg till att studenter med särskilda skäl får sjukskriva sig på deltid. Jag anser att alla studenter ska omfattas av a-kassa och sjukförsäkring och ha rätt till sjukskrivning och rehabilitering. Vidare bör studiemedlen höjas med ytterligare 300 kronor i månaden. Studenter är en grupp med mycket små ekonomiska marginaler och den ekonomiska stressen påverkar många studenter negativt. En höjning av studiemedlet skapar bättre förutsättningar för att fler ska välja att vidareutbilda sig och för att de som väljer att vidareutbilda sig ska klara sig ekonomiskt. Bidragsdelen i studiemedlet har länge släpat efter den årliga prisutvecklingen, och singelstudenthushåll tillhör den grupp som drabbas värst av den höga inflationen.

En arbetsmarknad i förändring kräver en utbildnings- och arbetsmarknads politik som ger människor goda möjligheter att välja en ny väg i karriären mitt i livet. Utöver det omställningsstudiestöd som parterna har kommit överens om bör därför antalet studiemedelsberättigade veckor utökas för dem som återvänder till studier senare i livet. Vidare bör de studiemedelsveckor som nu är öronmärkta för studier på gymnasienivå kunna användas för kompletterande studier på högskolenivå.

I Miljöpartiets budgetalternativ för utgiftsområde 15 avsätts 1 467 miljoner kronor mer än regeringen har föreslagit för de ändamål som beskrivs ovan.

BILAGA 1

Förteckning över behandlade förslag

Propositionen

Proposition 2022/23:1 Budgetpropositionen för 2023 utgiftsområde 15:

1. Riksdagen antar förslaget till lag om ändring i studiestödslagen (1999:1395) (avsnitt 2.1 och 3.10).
2. Riksdagen godkänner att räntan på studielån fr.o.m. den 1 januari 2023 bestäms så att den även omfattar beräknade framtida kreditförluster på studielån finansierade genom upplåning i Riksgäldskontoret och kreditförluster på återkrav hänförliga till sådana lån (avsnitt 3.10).
3. Riksdagen godkänner att utöver ränta motsvarande förväntade förluster på nyutlåning fr.o.m. den 1 januari 2023 förs även den del av räntan på studielån som avser beräknade kreditförluster och kreditförluster på återkrav hänförliga till sådana lån beviljade t.o.m. den 31 december 2022 till konto i Riksgäldskontoret och används för finansiering av konstaterade förluster (avsnitt 3.10).
4. Riksdagen godkänner att medel motsvarande de anslagsmedel som under perioden 2014–2022 förts till ett konto i Riksgäldskontoret för finansiering av konstaterade förluster på studielån inklusive ränta levereras in till inkomstititel på statens budget (avsnitt 3.10).
5. Riksdagen bemyndigar regeringen att under 2023 ta upp lån i Riksgäldskontoret för studielån som inklusive tidigare upplåning uppgår till högst 276 000 000 000 kronor (avsnitt 3.11.9).
6. Riksdagen anvisar anslagen för budgetåret 2023 inom utgiftsområde 15 Studiestöd enligt tabell 1.1.
7. Riksdagen bemyndigar regeringen att under 2023 ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst de belopp och inom de tidsperioder som anges i tabell 1.2.

Motioner från allmänna motionstiden 2022/23

2022/23:1210 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V):

Riksdagen anvisar anslagen för 2023 inom utgiftsområde 15 Studiestöd enligt förslaget i tabellen i motionen.

2022/23:2189 av Muharrem Demirok m.fl. (C):

Riksdagen anvisar anslagen för 2023 inom utgiftsområde 15 Studiestöd enligt förslaget i tabell 1 i motionen.

2022/23:2219 av Åsa Westlund m.fl. (S):

1. Riksdagen anvisar anslagen för 2023 inom utgiftsområde 15 Studiestöd enligt förslaget i tabell 1 i motionen.

2022/23:2258 av Camilla Hansén m.fl. (MP):

Riksdagen anvisar anslagen för 2023 inom utgiftsområde 15 Studiestöd enligt förslaget i tabell A i motionen.

BILAGA 2

Regeringens och motionärernas anslagsförslag

Anslag för 2023 inom utgiftsområde 15 Studiestöd

Tusental kronor

Anslag	Regeringens förslag		Avvikelse från regeringen			
	S	V	C	MP		
1:1 Studiehjälp	4 499 895	±0	±0	±0	±0	
1:2 Studiemedel	19 738 606	±0	±0	±0	1 467 000	
1:3 Omställningsstudiestöd	1 360 000	±0	±0	±0	±0	
1:4 Statens utgifter för studiemedelsräntor	734 890	±0	-477 000	10 000	±0	
1:5 Bidrag till kostnader vid viss gymnasieutbildning och vid viss föräldrautbildning i teckenspråk	62 150	±0	±0	±0	±0	
1:6 Bidrag till vissa studiesociala ändamål	27 000	±0	±0	±0	±0	
1:7 Studiestartsstöd	400 000	±0	300 000	±0	±0	
1:8 Centrala studiestödsnämnden	1 071 379	±0	±0	-3 616	±0	
1:9 Överklagandenämnden för studiestöd	18 475	±0	±0	-45	±0	
<i>Förslag till anslag utöver regeringens förslag</i>						
99:1 Avsättning för kreditförluster	±0	±0	1 974 000	±0	±0	
Summa för utgiftsområdet	27 912 395	±0	1 797 000	6 339	1 467 000	

BILAGA 3

Regeringens förslag till beställningsbemyndigande

Det har inte väckts några motioner med anledning av regeringens förslag till beställningsbemyndigande.

Beställningsbemyndigande för 2023 inom utgiftsområde 15 Studiestöd

Tusental kronor

Anslag	Regeringens förslag	Tidsperiod
1:6 Bidrag till vissa studiesociala ändamål	4 000	2024
Summa beställningsbemyndigande	4 000	

BILAGA 4

Regeringens lagförslag

Förslag till lag om ändring i studiestödslagen (1999:1395)

Härigenom föreskrivs i fråga om studiestödslagen (1999:1395) att punkt 5 i ikraftträdande- och övergångsbestämmelserna till lagen (2021:475) om ändring i den lagen ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

5. Den som har beviljats studielån eller återbetalningspliktiga studiemedel enligt studiestödslagen (1973:349) eller lagen (1983:1030) om särskilt vuxenstudiestöd för arbetslösa *eller som har beviljats studielån för tid under perioden 1 juli 2001–31 december 2021* och som tar emot studielån för tid efter den 31 december 2021 kan begära att lånen ska betalas tillbaka enligt bestämmelserna i 4 kap. 4, 21 och 25 §§ i den nya lydelsen. De ändrade betalningsvillkoren ska börja tillämpas vid kalenderårsskiftet året närmast efter det år då låntagaren har begärt ändrade betalningsvillkor. Ändrade betalningsvillkor får dock inte beslutas om lånet har sagts upp till omedelbar betalning enligt 8 kap. 52 § studiestödslagen (1973:349), punkt 18 eller 19 i ikraftträdande- och övergångsbestämmelserna, eller enligt 4 kap. 27 a §. Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer kan med stöd av 8 kap. 7 § regeringsformen meddela föreskrifter om hur en ansökan om ändrade betalningsvillkor ska göras och vid vilken tidpunkt en sådan ansökan senast ska göras.

Förslagen lydelse

5. Den som har beviljats studielån eller återbetalningspliktiga studiemedel enligt studiestödslagen (1973:349) eller lagen (1983:1030) om särskilt vuxenstudiestöd för arbetslösa och som tar emot studielån för tid efter den 31 december 2021 kan begära att lånen ska betalas tillbaka enligt bestämmelserna i 4 kap. 4, 21 och 25 §§ i den nya lydelsen. *Den som har beviljats studielån för tid under perioden 1 juli 2001–31 december 2021 kan begära att lånen ska betalas tillbaka enligt bestämmelserna i 4 kap. 4, 21 och 25 §§ i den nya lydelsen.* De ändrade betalningsvillkoren ska börja tillämpas vid kalenderårsskiftet året närmast efter det år då låntagaren har begärt ändrade betalningsvillkor. Ändrade betalningsvillkor får dock inte beslutas om lånet har sagts upp till omedelbar betalning enligt 8 kap. 52 § studiestödslagen (1973:349), punkt 18 eller 19 i ikraftträdande- och övergångsbestämmelserna, eller enligt 4 kap. 27 a §. Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer kan med stöd av 8 kap. 7 § regeringsformen meddela föreskrifter om hur en ansökan om ändrade betalningsvillkor ska göras och vid vilken tidpunkt en sådan ansökan senast ska göras.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2023.